

Nieuwsbrief

Maart 2025

Jaargang 8, No. 5

Inhoud

In deze editie leest u over het vervolg van de kloosterrenovatie. Daarna volgt een artikel over de boomgaard, met een oproep voor ondersteuning van het tuinteam. Als aanloop naar de open tuindag in mei leest u vervolgens meer over het belang van religieus erfgoed. De nieuwsbrief sluit af met een bijzonder aspect van de lindebomen en een kort overzicht van werkzaamheden op het landgoed. De geplaatste foto's geven een beeld van de overgang van de winter naar de lente.

Het dak eraf!

Start dakrenovatie OLV Abdij

De bewoners van de Zandheuvel hebben het al gemerkt: de renovatie van de Onze Lieve Vrouwe Abdij is een nieuwe fase ingegaan. Na de vernieuwing van de verblijfsruimten van de zusters is nu het dak van de kerk aan de beurt.

Steigerbouw

Op 20 januari werd eerst de werkplaats van de bouwvakkers ingericht. Daarna begonnen de steigerbouwers met het 'inpakken' van de noordzijde van de kerkmuur in een stalen geraamte. Daarna kwam de zuidzijde aan de beurt. Deze begrenst de pandhof (de ommuurde binnentuin). Om de steigers daar te kunnen plaatsen was een hoge kraan van M.J. van Riel nodig. Op 4 februari reed deze 15 meter lange kraan voorzichtig het kloos-

terterrein op.

Aan de buurt was gevraagd op die dag de Zandheuvel autovrij te houden. Alle buurtbewoners voldeden aan dat verzoek tot tevredenheid van de bouwopzichter. Hij had het wel eens anders meegemaakt, vertelde hij.

De bouwkraan had een hoogte van 30 meter en een reikwijdte van 45 meter. Voorzichtig werden alle steigerdelen over het dak van het klooster heen in de binnentuin geplaatst. En dit zonder de torenspits of de beplanting in de pandhof te beschadigen. Een knappe prestatie.

Het bouwen van de steigers nam 6 weken in beslag. Daarbij werd o.a. een 'brug' over het kerkdak gebouwd zodat de bouwvakkers van de ene naar de andere kant kunnen gaan zonder in het kloostergebouw te komen. Ook werd er een buitenlift geïnstalleerd.

Kerkdak

De renovatie van het circa 35 meter lange kerkdak bestaat uit meerdere fases: het verwijderen van de pannen, inspectie en zo nodig vervanging van het houtwerk, aanbrengen van plastic, terugplaatsen van de goede pannen, vervanging van de beschadigde, en tot slot het (terug) aanbrengen van het loodwerk.

Kerktoeren

Ook de kerktoren maakt deel uit van de renovatie en werd in de steigers gezet.

Zowel de reparatie van het houtwerk van luiken als de inspectie en vervanging van beschadigde leien is gepland.

Op het hoogste punt van de toren zal de kerkhaan er tijdelijk afgehaald en schoongemaakt worden. Ook wordt het vastgelopen draaimechanisme hersteld.

Monumentenwacht

Voorafgaand aan de renovatie is door de Monumentenwacht een uitgebreide inventarisatie gemaakt van zwakke plekken die aandacht behoeven.

De planning van de renovatie is gebaseerd op deze inventarisatie, aangevuld met verbeterpunten die gaande het werk aangetroffen worden.

Het plan is om rond de zomer dit deel van de renovatie afgerond te hebben.

Gastenhuis

In het najaar volgt dan de renovatie van het dak van het gastenverblijf.

Dat is de laatste stap in de algehele vernieuwing van de kloostergebouwen. Daarna kan het tuinteam aan de slag om beschadigde en nog niet afgeronde tuindelen aan te pakken.

Geen abdij zonder pomarium

Orde en rust

Waarom is een boomgaard zo'n bijzondere, bijna mythische plek? Misschien omdat er een prettige orde heerst? Het is overzichtelijk. Je bent er echt in de natuur, natuur die beheerst wordt door mensen. Als je er bent, kom je tot rust.

Historie

Vanaf het begin van de kloostertuin heeft de OLV abdij in het kader van de zelfvoorziening fruitbomen gehad en later zelfs een complete boomgaard.

Allereerst werden er enkele fruitbomen geplant op de plaats waar nu het gazon voor het kerkhof ligt en op andere grasstroken. Later werd er een grote boomgaard

aangelegd op de plaats waar nu de Abdis van Thornstraat ligt. Ook werden er fruitbomen achter de boerderij geplant.

En eigenlijk moeten wij ook de kastanjabomen en notenbomen in de ganzenvoet in dit kader niet buiten beschouwing laten. Deze zijn in de loop der tijd allemaal gerooid.

In 1969 werd een gedeelte van de kloostertuin afgestaan aan de gemeente ten behoeve van aanleg van de Abdis van Thornstraat. Daarmee werd ook het areaal voor de oude boomgaard verkleind. In 1986 werd er een nieuwe boomgaard van laagstambomen aangelegd. Deze waren door de zusters beter te plukken. Aange-

taste appels werden overigens tot appelmoes verwerkt.

Toen deze bomen grotendeels aan het einde van hun vrucht opbrengende levenscyclus aankwamen werd een nieuw areaal van fruitbomen voorzien. Dat gebeurde in het jaar 2011. Hierbij werd creatief gebruik gemaakt van een provinciale subsidie.

Huidige situatie

Momenteel staan er nog enkele rijen van de boomgaard uit 1986 die als 'oude boomgaard' vermeld staat. Daarnaast staan de fruitbomen uit 2011: de nieuwe boomgaard.

De kloosterboomgaard bestaat uit een grote variëteit aan voornamelijk oude rassen. Er staan elf

vervolg van pagina 4

verschillende appelrassen, vier soorten pruimen en vier soorten peren. In totaal dus negentien verschillende rassen. Een prachtig bezit, dat wel goed onderhouden moet worden.

Onderhoud

Naast het letterlijk in vorm brengen van de boomgaard draagt het (preventieve) onderhoud bij aan de groei-kracht, vruchtbaarheid, gezondheid en de toekomst van de fruitbomen. Tot de werkzaamheden behoren o.a. het snoeien van takken om jonge sterke takken te krijgen en ruimte te geven voor vruchtgroei. Ook het schoonhouden van de boomspiegel behoort tot de werkzaamheden.

Uiteraard maakt het duurzaam oogsten van de vruchten en het tijdig verwijderen van aangetaste vruchten eveneens deel uit van het onderhoud.

Overzicht rassen nieuwe boomgaard

Vacature

Momenteel bestaat er binnen het tuinteam ruimte voor een medewerker die dit soort werkzaamheden kan en wil uitvoeren.

Zie de oproep op deze pagina.

Pomarium

De oudste vermelding van een boomgaard is te vinden in de oude beschavingen van Mesopotamië, met name in teksten van de Sumeriërs rond 3000 v. Chr. De Romeinen brachten hun eigen appelbomen mee die niet afstamden van de West-Europese wilde appels maar van de appels uit Kazachstan en Midden-Azië, de basis van onze huidige appelrassen. Zij brachten ook de peer, pruim, perzik en mispel naar Europa. Een boomgaard heet in het Latijn een pomarium.

Het eerste op fruitteelt wijzende gegeven, dat op een Nederlandse plaats betrekking heeft, stamt uit het laatste deel van de 8ste eeuw. Ook in het bekende 'Capitulare de villis' van Karel de Grote uit 812 worden fruitsoorten vermeld die op landgoederen geteeld moesten worden. Deze verordening werd geschreven door de Benedictijn Ansegisus, abt van de abdij Fontenelle.

Vrijwilliger gezocht voor het onderhoud en behoud van de boomgaard

Zoals u weet is er een enthousiast team van vrijwilligers werkzaam binnen het landgoed van de OLV Abdij. Binnen deze groep worden onder leiding van de hovenier Gert Versteeg de diverse werkzaamheden in de tuin verricht.

De boomgaard is echter een specifiek onderdeel hierin en vergt een speciale aanpak en (enige) kennis. Bent u zelf of kent u iemand die hiervoor 'geknipt' is, laat het dan weten.

Voor nadere informatie over de werkzaamheden e.d. kan er contact worden opgenomen met onderstaand adres.

Graag uw reactie aan: Marlies Heemskerk, hoofdpersonnel@olvabdijooosterhout.nl

Kennismaken met religieus erfgoed

Open dag in de slottuin van de OLV Abdi in Oosterhout

Beelden van de open dag in 2019

In een snel veranderende wereld vol digitale prikkels en alledaagse stress, bieden oude kloostertuinen een opmerkelijk rustpunt.

Deze groene oases, vaak verbonden aan contemplatieve religieuze ordes, herbergen een schat aan historisch, cultureel en spiritueel erfgoed dat bewaard en gekoesterd moet worden.

Gesloten tuin

Op zondagmiddag 18 mei 2025 opent een van deze tuinen de poorten voor het publiek. Het is de gesloten tuin op het landgoed van de benedictinessen van de Onze Lieve Vrouwe Abdi in Oosterhout. Deze ruim 8 hectare grote tuin is slechts bij uitzondering voor derden toegankelijk. De laatste open tuindag was in 2019.

De tuin ligt in de Heilige Driehoek, een enclave van drie kloosters in Oosterhout.

Ecologisch landschapspark

De tuin is een combinatie van kloostertuin en landschapspark. Er zijn statige lanen, fraaie gazons, een bloementuin, een boomgaard, bosgebieden, verhogingen en bijzondere elementen, zoals een TBC-huisje.

Door een ecologische benadering fungeert de kloostertuin als een belangrijke habitat voor verschillende plant- en diersoorten. De biodiversiteit wordt bevorderd door een variatie in zones, zoals een 230 meter lange en 25 meter brede vijver.

Open dag

Tijdens de open dag kunnen bezoekers rondwandelen in de kloostertuin, kennis maken met de zusters en de producten uit de kloosterwinkel, genieten van versnaperingen en een bidtent bezoeken.

vervolg van pagina 7

Daarnaast bestaat de mogelijkheid een ritje te maken met een door Belgische paarden getrokken oude paardentram.

Datum: 18 mei 2025

Tijd: 13.00 – 17.00 uur

Adres: Zandheuvel 90 Oosterhout (NB)

Entree: gratis

Bereikbaarheid: per bus, voet en fiets.

Bezoekers met auto's wordt verzocht om buiten het kloosterterrein te parkeren.

Parkeersuggesties: MoYa/Antoniuserk Sint Vincenciusstraat 113 of parkeerplaatsen bij Monnikendreef, Abdis van Thornstraat achter Aldi en verfwinkel Ridderstraat 16.

Religieus erfgoed

De open tuindag staat in het teken van behoud van religieus erfgoed. Dit omvat niet alleen indrukwekkende gebouwen en kunstwerken, maar ook de landschappen en tuinen die door religieuze gemeenschappen zijn aangelegd en onderhouden.

Behoud is belangrijk

Het behoud en de waardering van deze tuinen is essentieel, niet alleen voor de monastieke gemeenschappen die ze onderhouden, maar ook voor de bredere samenleving die kan profiteren van de rust en inspiratie die ze bieden.

In een wereld die vaak gekenmerkt wordt door chaos en drukte, herinneren deze tuinen ons aan de schoonheid van stilte en de waarde van innerlijke reflectie. Ze bieden een unieke ruimte voor contemplatie, verbinding met de natuur en ecologische duurzaamheid.

Slotzusters

De tuin wordt nog dagelijks door de zusters gebruikt. De benedictinessen van de Onze Lieve Vrouwe Abdij zijn slotzusters, hetgeen betekent dat zij slechts bij uitzondering het klooster en de ommuurde tuin verlaten. Het wekt dan ook geen verwondering dat de benedictinessen een bijzondere relatie hebben met hun tuin. De gemeenschap richt zich op stilte, gebed en meditatie, en hun tuin is ontworpen

om deze praktijken te ondersteunen.

De indeling van de tuin volgt het principe van symmetrie en balans, wat de spirituele harmonie weerspiegelt die de kloosterlingen nastreven.

Sinds 1826

De basis van het landgoed van de Onze Lieve Vrouwe Abdij werd in 1826 gelegd met de bouw van Villa Vredeoord. De tuin van de villa werd gebruikt door leerlingen van de kostschool die op het landgoed gevestigd werd.

In 1901 vestigden zich benedictinessen uit het Franse Wisques op landgoed Vredeoord aan de Zandheuvel. Zij breidden het grondgebied uit tot het landgoed uiteindelijk circa 10 hectare groot was.

De grond werd voornamelijk voor zelfvoorziening gebruikt. Vanaf 2000 werd de landbouwgrond omgevormd tot een landschapspark.

Recent is een klein gedeelte van de grond in erfpacht gegeven aan stichting Het Kloosterhuys.

Landgoed status

De kloostertuin heeft de status van rijkskerkend landgoed en gemeentelijk monument.

Van Tilia tot touw - Van ijsman tot huwelijk

Op het landgoed treffen we verscheidene lindelanen aan. De oudste laan dateert uit 1920 en de jongste uit begin 2000. De Latijnse naam van de linde is Tilia. Het woord is afkomstig uit het Grieks waar 'tilos' vezel betekent of van ptilon wat vleugel betekent naar de bloemen en vruchten. Over lindebomen valt veel te vertellen. Zo symboliseert de linde bescherming, trouw en echtelijke liefde. Maar wist u dat uit deze bomen touw gemaakt wordt?

Sterke vezels

Het maken van touw uit de bast van lindebomen is zelfs een oud ambacht dat zijn oorsprong vindt in de prehistorie. Al duizenden jaren voor onze jaartelling ontdekten mensen de vezels van de linde en hun veelzijdige toepassingen.

De bast van de linde bevat namelijk sterke, flexibele vezels. In de oudheid werden deze vezels gebruikt voor het vervaardigen van allerlei touwsoorten, visnetten en zelfs kleding. Ook tegenwoordig wordt touw uit lindebomen nog gebruikt voor bijvoorbeeld eco-vriendelijke mode en decoratieve toepassingen.

Werkwijze

Het proces van touw maken uit lindebast bestaat uit de volgende stappen:

1. Verzamelen van de bast

In de vroege zomer, wanneer de sapstroom in de bomen op zijn hoogtepunt is, wordt de bast van de jonge lindebomen losgemaakt. Dit gebeurt door verticale sneden

te maken in de schors en de bast voorzichtig van de boom te trekken.

2. Rotten (*Rettificatie*)

De verzamelde bast wordt in water gelegd om te rotten. Dit proces, dat enkele weken kan duren, zorgt ervoor dat de buitenste lagen van de bast afbreken, waardoor de vezels vrij komen te liggen.

3. Scheiden van de vezels

Na het rottingsproces worden de vezels met de hand of met behulp van eenvoudige gereedschappen van de bast gescheiden. Deze vezels worden vervolgens gewassen en gedroogd.

4. Spinnen en twijnen

De droge vezels worden gesponnen tot draden. Deze draden worden vervolgens in elkaar gedraaid (twijnen) om sterkere touwen te vormen. Het aantal draden en de manier van twijnen bepaalt de dikte en sterkte van het uiteindelijke touw.

Ötzi de IJsmann

Een fascinerend feit over het gebruik van lindebast is de ontdekking van de vezels in de uitrusting van Ötzi de IJsmann. Ötzi is een natuurlijke mummie van een man die leefde rond 3300 v.Chr. en werd in 1991 ontdekt in de Oostenrijks-Italiaanse Alpen. Deze ontdekking leverde een schat aan informatie op over de leefgewoonten en technologieën van de prehistorische mens. In de uitrusting van Ötzi werden fragmenten van touw en andere voorwerpen aangetroffen die waren gemaakt van lindebastvezels. Dit bevestigt dat de techniek van

Touwachtige vezels in een van de abdijlanen

het gebruik van lindebast voor het maken van touw al duizenden jaren oud is en een belangrijke rol speelde in het dagelijks leven van onze voorouders.

Huwelijken

Voor de Germanen was de lindeboom met haar hartvormig blad een vredesboom. De linde werd vereerd als Freya, godin van vruchtbaarheid, liefde en gerechtigheid.

In de rest van het Middeleeuws Europa was de geest van de linde een beschermer voor huizen, bronnen en kerken. Daarom zie je de linde nog vaak voor heilige gebouwen staan.

Onder de linde werd recht gesproken en werden huwelijken gesloten. De duimen van de geliefden werden dan in de bast van de lindeboom gedrukt.

Abdijnatuur via de lens van zr. Irene

In deze nieuwsbrief treft u periodiek een foto van zuster Irene aan.

Zij heeft vormen in de tuin gefotografeerd waarin zij de hand van God als schepper ontwaart.

Wonderbaarlijke natuur
Gods schepping gezien
via de lens van zr. Irene
Onze Lieve Vrouwe Abdij

Prikkelend werk voor het tuinteam

Het winterwerk bestond grotendeels uit het snoeien en ruimen van struiken en zaailingen.

Zo groeiden in het loofbos talloze scheuten van de hulst. Zonder ingreep zou het loofbos binnen enkele jaren veranderd zijn in een hulstbos. Daarom werden de scheuten, waarvan sommige al een behoorlijke grootte bereikt hadden, rigoureuus gedund.

Dat gold ook voor de vele braamstruiken die op de resterende open plekken zich sterk vermeerderd hadden. Zij groeiden zowel in het loofbos als in gedeelten van de nieuwe tuin. Sommige struiken hadden uitlopers van wel 30 meter lengte. Het is wellicht overbodig te melden dat dit een prikkelend karwei was dat niet zonder kleerscheuren en schrammen uitgevoerd kon worden. Niet alle braamstruiken werden geruimd; op plaatsen waar het gewenst was, bleven ze staan zodat de zusters en gasten ervan kunnen genieten.

Prikkende bladeren van de hulst

Behalve hulst werden ook andere struiken en bomen gesnoeid, zoals de leilinden bij het kerkhof.

Dode boomstammen werden met de kettingzaag aangepakt, zodat zij geen gevaar voor de zusters of andere passanten konden opleveren of ruimte schiepen voor nieuwe begroeiing.

Vooraankondiging Vriendendag

De volgende activiteit voor de vrienden staat vooralsnog gepland voor zondag 27 april.

Nadere bijzonderheden ontvangt u te zijner tijd via het secretariaat van de stichting Vrienden Landgoed Onze Lieve Vrouwe Abdij.

Giftenaftrek voor donateurs ANBI

De Stichting Vrienden Landgoed Onze Lieve Vrouwe Abdij is door de Belastingdienst aangemerkt als culturele Algemeen Nut Beogende Instelling. Het RSIN is: 857827777.

Voor donateurs van culturele ANBI's geldt een extra giftenaftrek. Hierdoor worden giften aan culturele ANBI's gestimuleerd. Uw jaarlijkse financiële bijdrage kunt u bij uw aangifte inkomstenbelasting als gewone gift aftrekken.

Hierbij moet echter wel rekening worden gehouden met een zogenoemd drempelbedrag van 1% van uw drempelinkomen met een minimum van 60 euro. Het bedrag daarboven mag u aftrekken. Tot een maximumbedrag van 10% van uw drempelinkomen.

Door van uw bijdrage een periodieke gift te maken vervalt de drempel en is het betaalde bedrag volledig aftrekbaar.

Van een periodieke gift, die volledig aftrekbaar is, is sprake als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- U geeft jaarlijks hetzelfde bedrag aan een ANBI-instelling, zoals onze stichting. U mag zelf weten of u uw jaarlijkse gift in 1 keer of in meer keren betaalt.
- U betaalt het bedrag 5 jaar achter elkaar. Langer mag ook.
- U hebt vastgelegd wanneer uw jaarlijkse gift stopt. Bijvoorbeeld na 5 jaar of als u overlijdt.
- U hebt de periodieke gift vastgelegd in een overeenkomst (hoeft niet via een notaris).
- U hebt uw gift niet contant gedaan.

Mocht u interesse hebben in het omzetten van uw financiële bijdrage in een periodieke gift, laat ons dat dan via e-mail weten zodat wij u de gewenste overeenkomst ter ondertekening kunnen toesturen.

Contact

Voor meer informatie over de tuin en de mogelijkheden om vriend te worden, kunt u contact opnemen met:

Secretariaat Landgoed OLV Abdij,
t.a.v. Jan Beijer,
Zandheuvel 90,
4901 HX Oosterhout

landgoed@olvabdiijoosterhout.nl

